

1 Η διαλεκτική/λαϊκή ορολογία στη σύγχρονη ελληνική: μια θεωρητική προσέγγιση

Ασημάκης Φλιάτουρας

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στο επίπεδο των ειδικών επιστημονικών/τεχνικών λεξιλογίων, η επίσημη λόγια ορολογία έχει ως ανταγωνιστή τη διαλεκτική/λαϊκή. Η διαλεκτική ορολογία αφορά τη γεωγραφική και η λαϊκή την κοινωνική/υφολογική ποικιλία. Η ανταγωνιστική σύνδεσή τους καθορίζεται από το ορολογικό συνεχές ως υπώνυμο του λεξιλογικού συνεχούς λογιότητας με εξέχοντα σημεία τη λόγια και τη μη λόγια ζώνη και κέντρο τη νόρμα της γλώσσας. Η διαλεκτική/λαϊκή ορολογία έχει πολύ διαφορετικά χρηστικά, σημασιολογικά, λεξι(κο)λογικά, δομικά και ετυμολογικά χαρακτηριστικά από τη λόγια, αλλά, παρόλο που η αξία της είναι σημαντική, δεν εμφανίζει ακόμα την ανάλογη ερευνητική δυναμική.

The dialectal/folk terminology in Modern Greek: a theoretical approach

Asimakis Fliatouras

ABSTRACT

At the level of specialized scientific/technical vocabularies, official terminology competes with the dialectal/folk one. The dialectal terminology concerns the geographical variety and the folk terminology the social/stylistic one. Their competitive connection is defined by the terminological continuum as a subcategory of the continuum of learnedness, with the learned and the non-learned zone being its prominent points and the norm of the language being an in-between zone. The dialectal/folk terminology has very different register, semantic, lexical, structural and etymological characteristics in comparison with the learned one. However, despite its significance, it has not yet been attributed the appropriate research potential.

1 Σκοπός της εργασίας

Η έννοια της ορολογίας συνδέεται πρωτοτυπικά με τα ειδικά λεξιλόγια της επιστημονικής και τεχνικής ορολογίας, τα οποία συνήθως είναι λόγια προέλευσης και εν γένει χρηστικά εξειδικευμένα στον επίσημο επιστημονικό και τεχνικό λόγο (βλ. μεταξύ άλλων για την ελληνική Ξυδόπουλος, 2007). Σε κάποιες μελέτες, όμως, ερευνώνται και είδη ορολογίας διαλεκτικής/λαϊκής προέλευσης, χωρίς αυτό να ανταποκρίνεται σε ένα θεωρητικό πλαίσιο. Η παρούσα εργασία έχει ως στόχο να φωτίσει περισσότερο ολιστικά και θεωρητικά τα ειδικά/τεχνικά διαλεκτικά και λαϊκά λεξιλόγια. Ως μεθοδολογικό εργαλείο θα χρησιμοποιήσουμε το συνεχές λογιότητας των Αναστασιάδη-Συμεωνίδη & Φλιάτουρα (2019). Με βάση το πλαίσιο αυτό, θα παρουσιάσουμε παραδείγματα από διάφορα ειδικά

λεξιλόγια (επιστημονικά, επαγγελματικά κτλ.), όπως της ιατρικής, της φυσικής, της χημείας κτλ., σε γεωγραφικές/κοινωνικές διαλέκτους/ιδιώματα (κρητική, ποντιακή, αργκό κτλ.). Παράλληλα, θα παρουσιάσουμε συνοπτικά τις διαφορές ανάμεσα στη λόγια και τη μη λόγια ορολογία ως προς την ετυμολογία, τη χρηστικότητα/λειτουργικότητα, την κατονομαστικότητα κτλ. και θα αναδείξουμε την πολλαπλή αξία της διαλεκτικής/λαϊκής ορολογίας.

2 Το λόγιο και μη λόγιο επίπεδο στη σύγχρονη νέα ελληνική

Σύμφωνα με τους Αναστασιάδη-Συμεωνίδη & Φλιάτουρα (2019), ως λόγιο επίπεδο ορίζεται η πρωτοτυπικά περιφερειακή και πραγματολογικά/κοινωνιογλωσσολογικά προσδιοριζόμενη χρηστική ποικιλία της σύγχρονης κοινής νεοελληνικής ως αποτέλεσμα της μετα-διμορφικής σύζευξης της δημοτικής με κάποια στοιχεία της λόγιας παράδοσης και της καθαρεύουσας, η οποία αφορά όλα τα δομικά επίπεδα γλωσσικής ανάλυσης (φωνολογία, μορφολογία, σημασιολογία, σύνταξη, πραγματολογία) και το λεξιλόγιο και καθορίζεται με βάση δύο συνδυαστικά κριτήρια: (α) το διαχρονικό ως αναγκαία αλλά όχι επαρκής συνθήκη, που συγχρονικά ερμηνεύεται ως απόκλιση (κατά βάση γραμματική και λεξηματική) και απολιθωματικότητα, δηλαδή μαρκάρισμα αρχαιοπρέπειας, και (β) πρωτίστως και πρωτοτυπικά το χρηστικό, δηλαδή εκπροσώπηση στο υψηλό/τυπικό επίπεδο, σε συγκεκριμένα κειμενικά είδη, κατά βάση επίσημα και γραπτού λόγου και με συγκεκριμένη προθετικότητα (ένδειξη αρχαιομάθειας, γόητρο/κύρος, επιδειξιμανία κτλ.). Επομένως, το λόγιο στοιχείο είναι το *επίσημο αρχαιοπρεπές*.

Σύμφωνα με τις ίδιες έρευνες, η λόγια ποικιλία καθορίζεται με βάση ένα συνεχές λογιότητας ως υπώνυμο του συνεχούς της επισημότητας/τυπικότητας (υψηλό, χαμηλό), τους δύο πόλους του οποίου καταλαμβάνουν το [+λόγιο] και το [-λόγιο] και την ενδιάμεση θέση η νόρμα ως η ουδέτερη αμαρκάριστη ζώνη μεταξύ τους, λ.χ. *οίκος* (λόγιο), *σπίτι* (νόρμα), *τσαρδί/κονάκι* (μη λόγιο). Λόγω της ρευστής και περιπτωσιολογικής λειτουργίας και της ανάπτυξης σχέσεων συμπληρωματικής/επικαλυπτικής κατανομής, το συνεχές λογιότητας δεν είναι στατικό αλλά ευρυζωνικό, δηλαδή καθορίζεται από δύο ζώνες, τη λόγια και τη μη λόγια, οι οποίες συναντιούνται στη νόρμα. Αυτό σημαίνει ότι κάθε λόγιο στοιχείο έχει μια πρωτοτυπική τοποθέτηση αλλά ο βαθμός λογιότητας εξαρτάται κάθε φορά από τη χρήση (περιστάσεις επικοινωνίας, συγκείμενο κτλ.), τον βαθμό ανταγωνιστικότητας με τη μη λόγια ποικιλία και το κοινωνιογλωσσικό προφίλ του χρήστη (βλ. και Φλιάτουρας & Καμπάκη-Βουγιουκλή, 2019). Υπό αυτήν την έννοια είναι δυνατό, όπως βλέπουμε και στα παραδείγματα του Πίνακα 1: (α) η λόγια/μη λόγια ποικιλία να μην είναι αναγκαστικά τριμερής αλλά *πολυμερής* (περίπτωση α), όταν παρατηρείται έντονη ποικιλία, *ελλειπτική*, όταν, ελλείψει περιφερειακών ανταγωνιστών, ένα λόγιο ή μη λόγιο εκπροσωπεί ως αποκλειστικό

Ταυτόχρονα, προτείνουμε να υιοθετηθεί ο αναφορικά πληρέστερος και τεκμηριωμένος όρος *διαλεκτική/λαϊκή ορολογία*, ο οποίος αποτυπώνει τη χρήση των ειδικών/τεχνικών όρων στο πλαίσιο της γεωγραφικής και κοινωνικής ποικιλίας αντίστοιχα (βλ. ενδεικτικά Mushtaque et al., 1991). Συγκεκριμένα, ο όρος *διαλεκτική ορολογία* σχετίζεται περισσότερο με το διατοπικό κριτήριο και αφορά τη χρήση σε συγκεκριμένη γεωγραφική διάλεκτο ή ιδίωμα, ενώ ο όρος *λαϊκή ορολογία* σχετίζεται περισσότερο με το κοινωνικό και υφολογικό κριτήριο, δηλαδή με την παραγωγή και διάχυση ενός όρου στα χαμηλότερα λεξιλόγια (λ.χ. αργκό, γλώσσα των νέων κτλ.) και χρηστικά επίπεδα. Επειδή, όμως, συχνά η διάκριση αυτή είναι ρευστή και/ή επικαλυπτική, προτείνουμε να θεωρηθεί ως μία ενιαία συνδυαστική κατηγορία. Σημειώνουμε ότι προτιμούμε τον όρο *λαϊκή ορολογία* έναντι του όρου *δημώδης ορολογία* που εντοπίζουμε συχνά στη σχετική βιβλιογραφία, παρά την -εσφαλμένα- αρνητική της συνδήλωση. Και αυτό, διότι ο όρος *δημώδης* ιστορικά αναφέρεται περισσότερο στη δημοτική, ειδικά κατά τις εποχές της κοινωνικής διγλωσσίας, ενώ ο όρος *λαϊκός* έχει πιο σαφή κοινωνιογλωσσολογικό προσδιορισμό και κυρίως καταδεικνύει περισσότερο ότι η οροδοσία δεν είναι προϊόν μιας επίσημης ρύθμισης και κανονικοποίησης/τυποποίησης από έναν ειδικό φορέα, όπως συμβαίνει επί το πλείστον στην επίσημη/λόγια ορολογία, αλλά το αυθόρμητο παράγωγο των απλών χρηστών.

Τέλος, προτείνουμε να ενταχθούν στη *διαλεκτική/λαϊκή ορολογία* δύο διαφορετικές κατηγορίες: (α) Η *πρωτογενής* ως περισσότερο πρωτοτυπική, στην οποία εμπεριέχονται οι *αυτόνομοι όροι* με παραπληρωματική κατασήμευση που λόγω οντολογικής διαφοράς κατονομάζουν νέες έννοιες και ως εκ τούτου είτε δεν έχουν λεξικό ανταγωνιστή (μονολεκτικό ή πολυλεκτικό) στη νόρμα και/ή στο λόγιο επίπεδο είτε ο ανταγωνιστής υποκαθίσταται από υπερωνυμικό όρο ή περίφραση, λ.χ. *χε(ι)ρόβολο* «δέσμη από στάχια», *ψίδι* «κομμάτι δέρματος που αποτελεί το επάνω και μπροστινό μέρος υποδήματος», *χαμάδα* «ώριμος καρπός και κυρίως ελιά που πέφτει από το δέντρο», *στηθύρι* «οι σάρκες που καλύπτουν το στέρνο σφαγμένου πουλερικού», *κυπρί* «μπρούτζινο κουδούνι σε σχήμα κόλουρου κώνου, το οποίο κρεμούν στο λαιμό μεγάλων ζώων (προβάτων, κασικιών κτλ.)», και (β) Η *δευτερογενής* ως λιγότερο πρωτοτυπική, όπου εντάσσεται η *ορολογική ποικιλία* με συμπληρωματική κατασήμευση, δηλαδή η διαφορετική δυνατότητα κατονομασίας μιας έννοιας. Η ορολογική ποικιλία μπορεί να είναι κατά αύξουσα κλίμακα διαφοροποίησης *υπωνυμική*, όταν αφορά μορφοφωνολογική ποικιλία υπαγμένη σε λέξημα της νόρμας, λ.χ. *μανάλι* (=μανουάλι), ή *λεξηματική*, όταν εκπροσωπείται με αυτόνομο λέξημα, λ.χ. *γομάρι* (=όνος/γάιδαρος), *ραβάνι/ρεβάνι* (=πλαγιostroχισμός). Στην υπωνυμική ορολογική ποικιλία ο *διαλεκτικός/λαϊκός* όρος μπορεί να έχει διαφορετική φωνολογική μορφή, λ.χ. *σύφ'λη* (=σύφιλη), γένος, λ.χ. *αφάλι* (=ομφαλός/αφαλός), ή κλίση, λ.χ. *μοτόρι* (=κινητήρας/μοτέρ)

κτλ. Στην παρούσα εργασία θα ασχοληθούμε κυρίως με την πρωτογενή και τη λεξιματική δευτερογενή ορολογία, καθώς αυτές είναι πιο αδιαφανείς και πρωτοτυπικές κατηγορίες και αφορούν περισσότερο τη λεξικολογική παρά τη θεωρητική (φωνολογική, μορφολογική κτλ.) γλωσσολογική ανάλυση.

4 Ταξινόμηση των πεδίων στο ορολογικό συνεχές

Με βάση το θεωρητικό πλαίσιο στην ενότητα 3, παραθέτουμε στον πίνακα 2 την ταξινόμηση της διαλεκτικής/λαϊκής ορολογίας σε σημασιολογικά/θεματικά επιστημονικά (υπο)πεδία με βάση το ορολογικό συνεχές που προτάθηκε στη δεύτερη ενότητα. Το ενδεικτικό και δειγματοληπτικό από ένα ευρύτερο διαθέσιμο αρχείο υλικό προέρχεται από τα γενικά ερμηνευτικά λεξικά (*ΛΚΝ, Λεξικό Μπαμπινιώτη, Χρηστικό Λεξικό της Ακαδημίας Αθηνών*), τα ειδικά λεξικά κοινωνικών ποικιλιών (Ζάχος, 1992· Κατσίκης & Σπυρόπουλος, 1999· Πετρόπουλος, 1993), το *Ιστορικό Λεξικό της Ακαδημίας Αθηνών* στην ηλεκτρονικά διαθέσιμη μορφή του (<http://www.academyofathens.gr/el/research/centers/greekdialects>), την προσωπική έρευνα στο διαδίκτυο και τη βιβλιογραφία (Βαγιακάκος, 1973, 1975· Γεννάδιος, 1959· Δετοράκης, 2002· Kahane, 1998· Κανελλόπουλος, 1890· Καραντζή, 2013· Κατσογιάννου κ.ά., 2019· Κωνσταντίνου, 2003· Λεονταρίδου & Θεοφανέλλης, 2019· Μαμούγκα, 2020· Μαρκαντωνάτου κ.ά., 2019· Μladenova, 1998· Μπακιριτζής, 1884· Οικονομίδης, 2015· Παπαγγέλου, 1991· Παπαπαναγιώτου, 2016· Πλατάκης, 1981· Σεγδίτσα, 1967· Σοφίου, 2013· Στεφανίδης, 1941-4· Σωτηροπούλου, 2013· Φραγκάκι, 1969). Σημειώνουμε επίσης ότι όλες οι σημασίες και οι ετυμολογίες στην παρούσα εργασία προέρχονται από το ΛΚΝ:

Πίνακας 2: Παραδείγματα λόγιας και μη λόγιας ορολογίας

	λόγια ορολογία	νόρμα	διαλεκτική/λαϊκή ορολογία
Αλιεία	πλέγμα	δίχτυ	πλεμάπι
Ανατομία	γάμπα	γάμπα	άντζα
	σιαγόνα	σαγόφι	τσαούλι
Αργυροχρυσοχοΐα	περιδέραιο	κολιέ	γιορντάνι
	κολλυβιστής	αργυραμοιβός	σαράφης
Αρχιτεκτονική/Οικοδομική	ιχθυοτροφείο	ιχθυοτροφείο	διβάρι, βιβάρι, γιβάρι
	τρούλος	τρούλος	κουμπές
	(διχαλωτός) πάσσαλος	φούρκα	τσάταλο
Αστρονομία	Πλειάδες	πούλια	άστρι, εξάστρα
Βιολογία	μηρυκασμός	αναμάσημα	αναμάσημα
	απογαλακτισμός	απογαλάκτισμα	απόκομμα

Γεωλογία/Γεωγραφία	υδατοφράκτης	τεχνητό φράγμα	αμπολή, νεροδεσιά
	βραχώδης ακτή	βραχώδης ακτή	ράχτα
	Στερεά Ελλάς	Στερεά Ελλάδα	Ρούμελη
	σύρτη	(θαλάσσιος) αμμόλοφος	πάγκος
Γεωργία	παραφυάδα	παρακλάδι	παραβλάσταρο
Εκκλησιαστική	εξόδιος	κηδεία	ξόδι
Ζωολογία	οχεία	ζευγάρωμα	βάτεμα
	λαμπυρίδα, αναλαμπίδα, Lampyris noctiluca	πυγολαμπίδα	κωλοφωτιά
	Phalacrocorax carbo	κορμοράνος	φαλακροκόρακας
Ιατρική	Malaria	ελονοσία	μαλάρια
	ακροχορδόνες	μυρμηγκιές	μυρμηγκιές
	Syphilis	σύφιλη	μαλαφράντζα
	δυσουρία	δυσουρία	φιάγκο
	ερυσίπελας, Erysipelas	ανεμοπύρωμα	ριζίμπιλα, ρουσοπίλα, αγαθό
	αιμορροΐδες	αιμορροΐδες	ζωχάδες
	αλωπεκία	τριχοφάγος	κασίδα
Κοινωνιολογία	λαός	λαός	πόπολο
Κτηνιατρική	διστομίαση	κλαπάτσα/ χλαπάτσα	κλαπάτσα/ χλαπάτσα
Κυνηγετική	πλεκτάνη	παγίδα, ενέδρα	βρόχι, καπάντζα, χωσιά
Λαογραφία	κακανθρώπισμα παρωρίτης	καλικάντζαρος	παγανό(ς), καλιοντζής, καρκάτζαρος, σιφώτης, καλιτσάγκαρος, κωλοβελόνης, κατσικάς, τσιλικρωτό, χρυσάφεντης
Λογοτεχνία	(έμμετρος) γρίφος	(έμμετρο) αίνιγμα	παραμάντεμα
Μαγειρική	ξεροψημένο φύλλο	κόθρος	κόθρος
	τηγανίτα	τηγανίτα	λαλαγγίτα
Μηχανική	κινητήρας	μοτέρ	μοτόρι
Μουσική	πλαγιάουλος	φλάουτο	παγιαούλι
Ναυτική	επιφράκτης	επιφράκτης	παγιόλο
	πολύσπαστο	πολύσπαστο	παλάγκο
Νομική	εξ ημισείας	εξ ημισείας	μισιακό
Μετεωρολογία	αεροδίγη	ανεμοστρόβιλος	(ανεμο)ρούφουλας
Οικονομία/Εμπόριο	συναλλαγή	συναλλαγή	αλισβερίσι
	κεφάλαιο	κεφάλαιο	καπιτάλι

	απόθεμα	απόθεμα	σερμαγιά
Οινοποιία	σεμφυλόπνευμα	τσίπουρο, ρακί	σούμα
Όροι συγγένειας	υστερότοκος	βενιαμίν	αποσπόρι
Ορυκτολογία	υποκύνος φυλλίτης του κατώτερου Τριαδικού	μπλαβόπετρα, μπλαβοχάρακο, ψαροχάρακο	μπλαβόπετρα, μπλαβοχάρακο, ψαροχάρακο
Πολιτική	κράτος	κράτος	δοβλέτι
Σκεύος/Όργανο	περνιστήρας	σπιρούνι	φερνιστήρι
	ιπποσκευή	σαγή	χάμουρα
Στρατιωτική	αφοδευτήριο	τουαλέτα	καλλιόπη
Τυροκομία	οξύγαλα	ξινόγαλο	αριάνι, αίράνι
Υφαντουργία	νήμα (αργαλειού)	νήμα (αργαλειού)	διασίδι
Φυσική	ηλεκτρική εκκένωση	κεραυνός	αστραπόβολο
	πλημμυρίδα	παλίρροια	φουσκονεριά
	άμπωτη	άμπωτη	φυρονεριά
Φυτολογία	ηδύοσμος	δύοσμος	(α)βάρσαμος, βάλσαμο
	δίκαμος	δίχταμο	έρωντας, στομαχοβότανο
	παπαρούνα μήκων η ροιάς	παπαρούνα	κουτσουνάδα
	Cistus cretica/ladanopherum	(α)λαδανιά, (α)λάδανο	αγκίσσαρος, κιστάρι, κίσαθρος, ατζίκαρος, λουβιδιά, λουβδικιά, κίσ(θ)αρον, ξισταριά, λεούτι, κουνούκλα
	Pygus pygaster, απιδέα η αμυγδαλοφόρος	αγριαχλαδιά	γκορτσιά, αγριαπιδιά
	μορέα, Morus	μουριά	σ(υ)καμινιά
	οπουντία ινδική σική, Opuntia ficus-indica	αγριοσυκιά, φραγκοσυκιά	ορνιός
Χαλκουργία	Cu, Cuprum	χαλκός	μπακίρι
Χημεία	τήξη	λιώσιμο	αναλίγωμα
Ψυχολογία	φρενοβλάβεια	τρέλα, παραφροσύνη	πελελάδα

5 Χαρακτηριστικά και αξία της διαλεκτικής/λαϊκής ορολογίας

Η διαλεκτική/λαϊκή ορολογία έχει κάποια χαρακτηριστικά που τη διαφοροποιούν από τη λόγια ορολογία είτε ιδιαίτερα είτε σε μεγαλύτερο βαθμό ισχύος, τα οποία μπορεί να συλλειτουργούν μεταξύ τους. Αυτό σημαίνει ότι οι διαλεκτικοί/λαϊκοί όροι δεν είναι πάντα συνώνυμοι με τους ανταγωνιστές τους αλλά μπορεί να διαφέρουν λόγω -συχνά λεπτών-

υφολογικών και/ή χρηστικών αποχρώσεων. Ακολουθεί στον πίνακα 3 η συνοπτική ταξινόμηση και καταγραφή των βασικών χαρακτηριστικών της διαλεκτικής/λαϊκής ορολογίας με βάση το Φλιάτουρας (υπό προετοιμασία), όπου μπορείτε να βρείτε περισσότερες πληροφορίες και παραδείγματα αλλά και σχετική βιβλιογραφία:

Πίνακας 3: χαρακτηριστικά της διαλεκτικής/λαϊκής ορολογίας

	λόγια ορολογίας	διαλεκτική/λαϊκή ορολογία
Δομικά	απουσία διαλεκτικών χαρακτηριστικών	παρουσία διαλεκτικών χαρακτηριστικών
	περισσότερα πολυλεκτικά σύνθετα	κυρίως μονολεκτικές λέξεις και κατασκευασμένες (συνήθως σύνθετες)
	έλλειψη ποικιλίας, μεγαλύτερη κανονικοποίηση, κανόνες κατασκευής	ελεύθερη ποικιλία (υπερτοπική ή διατοπική), αυθόρμητη παραγωγή
Ετυμολογικά	νεολατινικές λέξεις, μερικά δάνεια (μεταφραστικά, σημασιολογικά, διεθνισμοί) από δυτικοευρωπαϊκές γλώσσες και διαφανείς κληρονομημένες λέξεις	ολικά δάνεια και αντιδάνεια κυρίως από την τουρκική, την ιταλοβενετική και τις βαλκανικές γλώσσες, συνήθως αδιαφανείς κληρονομημένες λέξεις
	οι ανταγωνιστές μπορεί να είναι αποτέλεσμα εσωτερικού μεταφραστικού δανεισμού ή να συνυπάρχει ο τύπος στα δύο είδη ορολογίας με διαφορά στη χρήση, λ.χ. <i>όρνιθα</i>	
	δύσκολη η παρετυμολογία	επιρρεπής στην παρετυμολογία
Σημασιοπραγματολογικά	πολυσημία, παράλληλη χρήση σε διάφορα επιστημονικά πεδία και ουδέτερη σημασιοδότηση	μονοσημία, κατηγοριακή αυτονομία και εξειδικευμένη σημασιοδότηση με ειδικές συνδηλώσεις, λ.χ. βελτίωση/επιδείνωση, στένωση/διεύρυνση, αξιολογική/σκωπτική και εκφραστική/υφολογική/λογοτεχνική λειτουργία, ευρύτερος δείκτης κοινωνικής ταυτότητας
	μικρότερος βαθμός περιγραφικής και διαφανούς σημασίας	μεγαλύτερος βαθμός πληροφορητικότητας (δηλωτικότητα, διαφάνεια, σαφήνεια) λόγω συνδηλώσεων και συχνά περιγραφικής και μετωνυμικής σημασίας με βάση χαρακτηριστικά, λ.χ. χρώμα, σχήμα, λειτουργία, γεύση
	επιστημονική εκκίνηση	γνωσιακή εκκίνηση (εγκυκλοπαιδικό φορτίο, πολιτιστικό/λαογραφικό περιβλημά κτλ.)
Λεξι(κο)λογικά	κάλυψη κενών στο λεξιλόγιο (λ.χ. είδη αιογπροβάτων), λειτουργικός αλλά και διακριτικός ανταγωνισμός λόγω μη απόλυτης συνωνυμίας	

	ορολογικά πεδία επιρρεπή στην ανάπτυξη λόγιας ή διαλεκτικής/λαϊκής ορολογίας (λ.χ. πρωτογενείς κατηγορίες οικονομίας, όπως κτηνοτροφία, εμπόριο κτλ. στη διαλεκτική/λαϊκή)	
	κυρίως δανείζεται από τη νόρμα	κυρίως δανείζει στη νόρμα με αλλαγή σημασίας και/ή παγίωση σε φράσεις (λ.χ. <i>σαΐνι</i> «γεράκι»)
	υψηλή παραγωγικότητα/νεολογικότητα, εισαγωγή πεδίων	περισσότερη απώλεια πεδίων και όρων
Χρηστικά/Μεταγλωσσικά	ρύθμιση/τυποποίηση από επίσημους φορείς, παγίωση	λαϊκή δημιουργία και ευκολία στην αλλαγή
	κύρος, επιστημονικό/ακαδημαϊκό περίβλημα	μαρκαρισμένη, στιγματισμένη και επιρρεπής στη συρρίκνωση και τον περιορισμό στη χρήση, μουσειακός/φολκλωρικός χαρακτήρας
	υψηλή ερευνητική ενασχόληση, ευκολία εντοπισμού	αθησαύριστη, χαμηλή ερευνητικότητα

6 Συμπεράσματα

Η παρούσα εργασία επιχειρήσε αφενός να φωτίσει και να αναβαθμίσει την αξία της μη λόγιας ορολογίας, για την οποία προτείνεται ο όρος διαλεκτική/λαϊκή ορολογία, και αφετέρου να προτείνει ένα νέο θεωρητικό πλαίσιο έρευνας της ορολογίας στο πλαίσιο συσχετισμού της ανταγωνιστικής γεωγραφικής και κοινωνικής ποικιλίας με τη χρήση ενός προτεινόμενου ορολογικού λεξιλογικού συνεχούς ως υπώνυμου του συνεχούς λογιότητας των Αναστασιάδη-Συμεωνίδη & Φλιάτουρας (2019). Παράλληλα, έδειξε συνοπτικά τα διαφορετικά χαρακτηριστικά διαλεκτικής/λαϊκής και λόγιας ορολογίας σε επίπεδο δομικό, ετυμολογικό, σημασιοπραγματολογικό, λεξι(κο)λογικό και χρηστικό/μεταγλωσσικό. Με αυτόν τον τρόπο εξισώνεται η λόγια με τη μη λόγια ορολογία, μειώνεται ο στιγματισμός της μη λόγιας ορολογίας και διανοίγεται το πεδίο της ορολογικής έρευνας στις διάφορες γεωγραφικές και κοινωνικές διαλέκτους σε επίπεδο μελετών περίπτωσης αλλά και στη λεξικογραφία. Σημαντικό προς αυτήν την κατεύθυνση θα ήταν ένα συνολικό αντιπαραβολικό λεξικό όρων με βάση το συγκεκριμένο ορολογικό συνεχές, το οποίο είναι στα άμεσα σχέδια του συγγραφέα.

*Ευχαριστώ θερμά την Α. Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, την Μ. Κατσογιάννου και τον Π. Γ. Κριμπά για την ανάγνωση του κειμένου και τις παρατηρήσεις τους.

Βιβλιογραφία

Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Α. και Φλιάτουρας, Α. (2019). Το λόγιο επίπεδο στη σύγχρονη κοινή νέα ελληνική: συγχρονικές και διαχρονικές τάσεις. Στο: Α. Φλιάτουρας και Α. Αναστασιάδη-Συμεωνίδη (επιμ.), *Το λόγιο επίπεδο στη σύγχρονη νέα ελληνική: θεωρία,*

ιστορία, εφαρμογή, Αθήνα: Πατάκης.

Βαγιακάκος, Δ. (1973). Συμβολή εις την μελέτην της δημόδους νομικής ορολογίας. *Ξένιον Π. Ζέπου Γ*, σ. 519–570.

Βαγιακάκος, Δ. Β. (1975). Μοναχικός βίος και γλώσσα (σχεδιάσμα). *Ανατύπωση από τον ΜΑ΄ τόμο της Επετηρίδας της Εταιρείας Βυζαντινών Σπουδών*. Αθήνα, σ. 243–258.

Γεννάδιος, Γ.Π. (1959). *Λεξικόν Φυτολογικόν, τόμ. Α΄–Β΄* (Β΄ έκδοση). Αθήνα: Εκδοτικός οίκος Μόσχου Χρ. Γκιούρδα.

Δετοράκης, Θ. (2002). Αμπελουργική και οινολογική ορολογία στα νοταριακά έγγραφα της Βενετοκρατίας. *Πρακτικά Συμποσίου «Οίνος παλαιός ηδύποτος, το κρητικό κρασί από τα προϊστορικά ως τα νεότερα χρόνια»*. Ηράκλειο, σ. 237–247.

Ζάχος-Παπαζαχαρίου, Ε. (1992). *Το λεξικό της πιάτσας*. Αθήνα: Κάκτος.

Kahane, H. (1998). *Venetian relics on the Greek island of Cephalonia. The domain of wind and weather. A Festschrift for Sol Saporta*. Seattle, σ. 213–230.

Κανελλόπουλος, Η.Φ. (1890). *Ονοματολόγιον ιστιοφόρων* (Επιμέλεια-Πρόλογος-Ευρετήριο Α. Ι. Τζαμτζής, 1987). Εκδόσεις Ναυτικού Μουσείου Αιγαίου.

Καραντζή, Χ. (2013). Ποίηση και λεξικογραφία: τα 561 λήμματα του Λεξικού Καβάφη. Στο: *9ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»*, ΕΛΕΤΟ, Αθήνα. Διαθέσιμο από: <http://www.eleto.gr/download/Conferences/>.

Κατσίκης, Ι. και Σπυρόπουλος, Δ. (1999). *Το αλφαβητάρι της γλώσσας των νέων*. Αθήνα: Δίαυλος.

Κατσογιάννου, Μ., Κυπριανού, Χ. και Πούλη, Μ. (2019). Το τυροκομικόν: ένα λεξικό για τα Κυπριακά γαλακτοκομικά προϊόντα. Στο: *12ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»*, ΕΛΕΤΟ, Αθήνα. Διαθέσιμο από: <http://www.eleto.gr/download/Conferences/>.

Κωνσταντίνου, Κ. (2003). Η κυπριακή ορολογία για το αυτοκίνητο σε σύγκριση με αυτήν της Κοινής Νέας Ελληνικής. Στο: *4ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»*, ΕΛΕΤΟ, Αθήνα. Διαθέσιμο από: <http://www.eleto.gr/download/Conferences/>.

Λεονταρίδου, Ν. και Θεοφανέλλης, Τ. (2019). Ιδιόλεκτος του διαδικτύου (computer slang): ερμηνεία και παιδαγωγική αξιοποίηση. Στο: *12ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»*, ΕΛΕΤΟ, Αθήνα. Διαθέσιμο στο: <http://www.eleto.gr/download/Conferences/>.

Μαμούγκα, Σ. (2020). *Θρακιώτ'κα μαϊρέματα*. Κομοτηνή: ΣΚΑΣ/ΔΠΘ.

Μαρκαντωνάτου, Σ., Βακαλοπούλου, Α., Μίνος, Π., Τοράκη, Κ. και Παυλίδης, Γ. (2019). *Θησαυρός γαστρονομίας της Μακεδονίας και της Θράκης*. Στο: *12ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»*, ΕΛΕΤΟ, Αθήνα. Διαθέσιμο από: <http://www.eleto.gr/download/Conferences/>.

Mladenova, O. (1998). *Grapes and wine in the Balkans. An ethnolinguistic study*. Wiesbaden: Harrassowitz.

Μπακιριτζής, Χ. (1884). *Βυζαντινά τσουκαλολάγηνα. Συμβολή στη μελέτη ονομασιών σχημάτων και χρήσεων πυρίμαχων μαγειρικών σκευών μεταφορικών και αποθηκευτικών δοχείων*. Θεσσαλονίκη.

Μπαμπινιώτης, Γ. ⁴2015. *Λεξικό της νέας ελληνικής γλώσσας*. Αθήνα: Κέντρο Λεξικολογίας.

Mushtaque, A., Chowdhury, R. and Kabir, Z.N. 1991. Folk terminology for diarrhea in rural Bangladesh. *Reviews of infectious diseases*, V. 13, Issue supplement 4.

Ντάγκας, (2019). Το επίθημα -άβος στα βόρεια ιδιώματα. Στο: A. Ralli, B. Joseph, P. Barka and S. Bompoulas (eds), *Proceedings of the 8th International Conference of Modern Greek Dialects and Linguistic Theory*, Gjirokastër, σ. 203–217.

Ξυδόπουλος, Γ. (2007). *Λεξικολογία*. Αθήνα: Πατάκης.

Οικονομίδης, Α. (2015). Οι ποδοσφαιρικοί όροι στην ελληνική γλώσσα και η αποτύπωσή τους σε ένα αγγλοελληνικό λεξικό ποδοσφαιρικών όρων. Στο: 10ο «Συνέδριο Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία», ΕΛΕΤΟ, Αθήνα. Διαθέσιμο από: <http://www.eleto.gr/download/Conferences/>.

Παπαγγέλου, Ρ. (1991). *Η γλώσσα των караβιών: αγγλοελληνικό-ελληνοαγγλικό-ελληνοελληνικό ναυτικό λεξικό με υπομνηματισμένα σχέδια*. Αθήνα: Ωκεανίδα.

Παπαπαναγιώτου, Χ. (2016). *Η μορφολογική ανάλυση του λεξιλογίου της γλώσσας του ποδοσφαίρου*. Αδημοσίευτη διδακτορική διατριβή. Πανεπιστήμιο Πατρών: Τμήμα Φιλολογίας.

Παππάς, Κ. (2021). *Η διαλεκτική ορολογία στην κρητική διάλεκτο. Μια πρώτη προσέγγιση*. Μεταπτυχιακή εργασία. Πάτρα: ΕΑΠ.

Πετρόπουλος, Η. (1993). *Καλιαρντά*. Αθήνα: Νεφέλη.

Πλατάκης, Ε. (1981). Δημώδη ονόματα ορυκτών και πετρωμάτων της Κρήτης. *Κρητολογία* σ. 12–13, 113–162.

Σεγδίτσα, Π.Ε. (1967). *Οι κοινοί ναυτικοί μας όροι και οι ρωμανικάί γλώσσαι*. Αθήνα: Ίδρυμα Ευγενίδου, Βιβλιοθήκη του Ναυτικού

Σοφίου, Σ. (2013). Η ιδιόλεκτος των ευελπίδων: καταγραφή – αποκωδικοποίηση – αξιοποίηση. Στο: 9ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία», ΕΛΕΤΟ, Αθήνα. Διαθέσιμο από: <http://www.eleto.gr/download/Conferences/>.

Στεφανίδης, Μ.Κ. (1941–1944). *Ορολογικά δημώδη, Α–Β*, Αθήνα.

Σωτηροπούλου, Ε. (2013). Όροι της κρητικής διαλέκτου για ακρήματες συναλλαγές. Στο: 9ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία», ΕΛΕΤΟ, Αθήνα. Διαθέσιμο από: <http://www.eleto.gr/download/Conferences/>.

Φλιάτουρας, Α. (Υπό προετοιμασία). Διαφορές λόγιας και διαλεκτικής/λαϊκής ορολογίας. Στο: Ζ. Γαβριηλίδου, Μ. Μησιάκη και Α. Φλιάτουρας (επιμ.), *Τιμητικός τόμος για την Πηνελόπη-Καμπάκη Βουγιουκλή* (ηλεκτρονικό).

Φλιάτουρας, Α. και Καμπάκη-Βουγιουκλή, Π. (2019). Η ανάλυση του βαθμού λογιότητας στη σύγχρονη Κοινή Νεοελληνική με βάση το μεθοδολογικό εργαλείο της ράβδου V&V. Στο: Α. Φλιάτουρας & Α. Αναστασιάδη-Συμεωνίδη (επιμ.), *Το λόγιο επίπεδο στη σύγχρονη νέα ελληνική: θεωρία, ιστορία, εφαρμογή*, Αθήνα: Πατάκης.

Φραγκάκι, Ε.Κ. (1969). *Συμβολή εις την δημώδη ορολογία των φυτών. Φυτά της Κρήτης αυτοφυή, εγκλιματισμένα, φαρμακευτικά, βαφικά, καλλωπιστικά, εδωδιμα*. Αθήνα.

Ασημάκης Φλιάτουρας

Επίκουρος Καθηγητής Ιστορικής Γλωσσολογίας

Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Ηλ-ταχ.: afliatouras@yahoo.com